

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מג עמוד א

איתמר, רב אמר: שליח נעשה עד, דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד. מ"ט דבי רבי שילא? אילימא משום דלא א"ל הוי לי עד, אלא מעתה, קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי, ה"נ דלא הוו קידושי? אלא, רב אמר: שליח נעשה עד, אלומי קא מאלימנא למילתיה; דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד, כיון דאמר מר: שלוחו של אדם כמותו, הוה ליה כגופיה. מיתיבי: אמר לשלשה צאו וקדשו לי האשה - אחד שליח ושנים עדים, דברי ב"ש; וב"ה אומרים: כולם שלוחין הן, ואין שליח נעשה עד; עד כאן לא פליגי - אלא בשלשה, אבל בשנים - דברי הכל לא! הוא דאמר כי האי תנא; דתניא: רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים: שליח ועד אחד, וב"ה אומרים: שליח ושני עדים. ורב כבית שמאי? איפוך. ורב אחא בריה דרבא מתני איפכא, רב אמר: אין שליח נעשה עד, דבי ר' שילא אמרי: שליח נעשה עד. והילכתא: שליח נעשה עד.

“embodiment” = התגלמות or “attribution” only = התייחסות - שליחות Is – חקירה

אור שמח הלכות גירושין פרק ב הלכה טו

ואם כתבו ונתנו קודם שיבריא פסול:

.... אולם אם נאמר כן, דכיון דעשאו שליח לא איכפת לן במשלח, רק שיהיה ברשותו עדיין, לכאורה תלוי בזה, אם נאמר דרק הפעולה של השליח הוי כאילו פעל המשלח, אז שפיר צריך המשלח [להיות] בר קנין ובר דעת באותה שעה שעושה השליח, אז נעשה כאילו פעל המשלח, אבל אם נאמר שהמשלח הוא עושה השליח כגופו, וידו של השליח חשוב כידו של המשלח. תו איכא למימר, דכיון דכבר נעשה השליח, לא איכפת לן במשלח אם בר דעת ובר קנין הוא

.... ולכאורה הוא פלוגתא בעלי התלמוד בריש פרק האיש מקדש (קידושין) דף (מ"ב) [מ"ג ע"א], רב אמר שליח נעשה עד, אלומי קא מאלימנא למלתיה, דבי ר' שילא אמרי אין שליח נעשה עד, כיון דאמר מר שלוחו של אדם כמותו הוה ליה כגופו, ומייתי אח"כ פלוגתא דתנאי בהא, וקיי"ל שליח נעשה עד, הרי דבזה פליגי, דר"ש סובר דהשליח נעשה כגופו של המשלח, ורב סבר דרק שהפעולה של השליח מתיחסת אל המשלח, והוי כאילו נעשה מגוף המשלח, אבל אין השליח בעל דבר שיהא פסול לעדות, וז"ב¹ ...

¹ See also:

קצות החושן סימן קפח

(ב) שאינם בני דעת. וראוי לספק היכא דהיה פקח בשעה שעשאו שליח וקודם שגמר השליח שליחותו נשתטה המשלח, מי אזלינן בטר מעיקרא ובשעה שעשאו שליח פקח היה ועומד במקום המשלח, או אזלינן בטר בסוף והרי בשעת גמר השליחות נשתטה המשלח ובטלה שליחותו. אמנם מצאנו שנחלקו בזה קמאי, דלדעת הרמב"ם פ"ב (מגירושין הט"ו) אם היה בריא בשעת מינוי שליחות ואח"כ אחזו חולי שטות דאם נתנו השליח הו"ל גט מן התורה ואינו פסול אלא מדרבנן שלא יאמרו שוטה בר גירושין, ולדעת הטור באה"ע סימן קכ"א כה"ג הגט פסול מן התורה.... ולדעת הרמב"ם דמן התורה הוי גט ואינו פסול אלא מדרבנן שלא יאמרו שוטה בר גירושין, א"כ הכא גבי ממון כה"ג לא גמרינן, אבל לדעת הטור דהוי מן התורה ביטול השליחות כל שנשתטה בשעת גמר השליחות, א"כ בממון נמי ליכא שליחות. אמנם אכתי צריך להתבונן לפי דעת הרמב"ם דלא מיבטל שליחותיה אפילו נשתטה בשעת גמר השליחות ומשום דכבר עמד השליח במקום המשלח בשעה שעשאו, א"כ הא דתנן פ"ק דגיטין (יג, א) האומר תנו גט זה לאשתי שטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה, ואמאי נימא כבר עמד השליח במקום המשלח, דהא גוסס או נשתטה נמי אין במעשיהם כלום ואמרינן כבר נעשה כמותו. והיא גופה קשיא דלמה לא יהיה השליח כמותו לאחר מיתה כיון דכבר נעשה שליח בחייו, וגוסס נמי הרי הוא כמת לדעת כמה פוסקים ואפ"ה כל שמינה אותו לשליח קודם שהיה גוסס, דהשליח במקומו אפילו אחר שנעשה גוסס, וע"ש פר"ח. ונראה לי בזה דנהי דשלוחו כמותו אפילו אחר מותו, כיון דאיהו גופיה אילו בעי לשחרר את עבדו אחר שמכרו אותו לאחרים אפילו כבר עשה שליח לשחרר עבדו וקודם שנתן השליח שחרורו חזר ומכרו לאחר תו לא מצי שליח לשחררו כיון דאיהו גופיה אין לו רשות בו וכאחר הוא, וכן באשה כיון דמיתת הבעל מתיר ותו לא אגידא ביה כלל, ומש"ה לא אמרינן ביה שלוחו כמותו כיון דאיהו גופיה אחר שמת לית ליה רשות כלל לא בעבד ולא באשה וכמ"ש, אבל בנשתטה או בגוסס כיון דאכתי זה עבדו וזו אשתו אלא שמחוסר דעת ויד לגרש, ולכן השליח שכבר נעשה במקומו והשליח בר דעת ושלוחו כמותו....

See also:

תוספות ר"י הזקן מסכת קידושין דף ע"ח עמוד ב

...דהואיל והוא שוטה ומדבר אי שרית ליה למיהבת ליה כשהוא שוטה הואיל ואמר כתבו ותנו כשהוא פקח אתי למישראל למיתן גיטא כי אמר כתבו ותנו כשהוא שוטה דלא הוי גט כלל. מש"ה בהך אנפה פסיל ליה ר' יוחנן מדר' כדברירנא התם אבל מדאורי' הוי גיטא....

..... ואפשר עוד לומר דתליא בהך דפרק נערה המאורסה (נדריים דף עב, ב) דבעי בעל מהו שיפר בלא שמיעה, ופריך מהאומר לאפוטרופוס כל נדרים שנודרת אשתי כו' הפר לה, דר' יונתן סבר שלוחו של אדם כמותו, והא לא שמע בעל. והקשה הר"ן (שם ד"ה והא), דכיון ששלוחו כמותו הרי שמיעתו כשמיעת בעל. ויפה תירץ הרא"ש (שם ד"ה והא), דעל מידי דממילא לא שייך שליחות. ורק קושית הר"ן כך, כיון דהבעל עשאו שליח והוא המיפר, נעשה כאילו הוא מי שבידו להפר, וא"כ תלוי בשמיעתו, דעל שמיעתו של המיפר קפיד רחמנא, וזה דוקא אם הוא נחשב כבעל דבר, אבל אם רק הפעולה נעשה כאילו פעל הבעל א"כ הוי כהיפר הבעל בשמיעת השליח, וזה לא נכון, דהוי כאילו מיפר הבעל בשמיעת אחר:.....

לקח טוב א:א

מש"ס קידושין דמ"ג ע"א איתמר רב אמר שליח נעשה עד ור' שילא אמר אין שליח נעשה עד רב אמר שליח נעשה עד אלומי קא ממלימנא למלתא ורש"א אין שליח נעשה עד כיון דאמר מר ששא"כ הו"ל כגופי עכ"ל הגמ'. ומפורש בזה לענ"ד דבהא פליגי דר' שילא סבר דהשליח נחשב כגוף המשלח וא"כ הוא עצמו הבעלים ואין יכול להעשות עד ורב ס"ל דהשליח נחשב לאדם אחר אלא שמעשהו מתייחסת למשלח או שמועלת עבור המשלח² וע"כ כיון שהוא עצמו אדם אחר הוא שפיר יכול להעיד על המעשה ואדרבה אלומי קא ממלימנא למלתא ועדותו טובה יותר כיון שמעיד על מה שעשה בעצמו דאדם יודע וזוכר יותר בבירור מה שעשה בעצמו ממה שרואה לאדם אחר עושה:³

² I.e. התייחסות can support either one of 2 possibilities – the מעשה is viewed as that of the משלח or, alternatively, it remains that of the שליח, but “counts” for the משלח. The התגלמות view, obviously, can only support the former approach.

³ See also:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף צו עמוד א

אמר ליה רבינא לרב אשי: האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי, מהו? בעליו ממש בעינא - וליכא, או דלמא: שלוחו של אדם כמותו, ואיכא? אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי:..... שליח - פלוגתא דרבי יונתן ורבי יאשיה... שליח, פלוגתא דרבי יונתן ורבי יאשיה; דתניא: האומר לאפוטרופוס: כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני - הפר לה, והפיר לה, יכול יהו מופרין - תלמוד לומר [במדבר ל'] אישה יקימנו ואישה יפרנו, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: מציינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו.....

לקח טוב א

ז' ע"ב בש"ס ב"מ דצ"ו ע"א דאמר דדין שליח אי חשוב כבעלים לענין שאילה בבעלים תלוי בפלוגתא דר' יאשי ור' יונתן דפליגי אי מהני הפרת נדרים ע"י שליח דס"ל לר' יאשי דבעי בעל ממש משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפרנו ור' יוחנן ס"ל דששא"כ ע"ש. והנה לענין שאילה בבעלים נראה פשוט דתלוי בזה אי הא דששא"כ היינו שגוף השליח נחשב כגוף הבעלים דאז שפיר חשוב שאילה בבעלים וכמובן משא"כ אם אין גופו כגוף הבעלים אלא שמעשהו מתייחסת לבעלים או שמועלת עבור הבעלים אז שפיר לא חשוב שאילה בבעלים כיון שאין גופו כגוף הבעלים ולא קרינן ב'אם בעליו עמו וכמובן. אולם לענין הפרה שפיר י"ל לכאורה דבין לר' יאשיה ובין לר' יונתן אין גוף השליח כגוף הבעלים ופליגי רק באחד מב' הנדרים האחרים הנ"ל דר' יאשיה ס"ל דהמעשה אשר השליח עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שעשה המשלח המעשה ההוא וע"כ גם כן כשעשה השליח מעשה ההפרה נחשב שפיר שהפיר הבעל וקרינן ב'אם אישה יפרנו ור' יאשיה ס"ל דגם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח אלא שמועלת עבור המשלח וע"כ כאן שהקפידה תורה דאישה יפרנו דהיינו שהבעל עצמו יעשה מעשה ההפרה ולא אחר ע"כ שפיר לא מהני שליחות וא"כ קשה לכאורה דאיך תלי הש"ס דין דאילה בבעלים בפלוגתא דהפרה הא י"ל דתרוייהו ס"ל דגוף השליח לא הוי כגוף הבעלים ורק בב' הצדדים האחרים הוא דפליגי אם המעשה מתייחסת למשלח או לשליח וע"כ בדין שאילה בבעלים דבעי ממש גוף הבעלים דהא כתיב אם בעליו עמו ולא סגי במה שמעשה השליח מתייחסת לבעלים א"כ שפיר י"ל דלכ"ע לא חשוב ע"י שליח שאילה בבעלים. אמנם אחרי העיון ז"א דגם בהפרה ההכרח לומר לר' יונתן דגוף השליח חשוב כגוף הבעל דא"א לומר דרק מעשה הפרתו מתייחסת לבעל דהא הפרה הוא רק דבור וא"כ המעשה שבו הוא רק עקימת השפתים ונענוע כלי המבטא וא"כ אי נימא דרק המעשה השליח עושה מתייחסת למשלח א"כ חשוב רק כאלו עיקם המשלח שפתי השליח ונענוע כלי המבטא של שליח וכנודע סברת הקצוה"ח לענין תפלין ושאר מצות שבגופו ע"י שליח וידובר בו להלן א"א ור"א א"כ אכתי אין כאן דבור של הבעל בעצמו ואיך יועיל ועל כרחך דגוף השליח נחשב כגוף המשלח ושפיר חשוב דבור ההפרה שהשליח מדבר כאלו דיבר זה הבעל בעצמו כי השליח בשעת הפרתו נחשב כגוף הבעל ממש וא"כ שוב שפיר לענין שאילה בבעלים גם ע"י שליח חשוב שאילה בבעלים וע"כ שפיר תלי הש"ס דין דשאילה בבעלים בפלוגתא דר' יאשי ור' יונתן הנ"ל ודוק:

But see:

תוספות מסכת בבא מציעא דף צו עמוד א

Such a חילוק is found in the ריב"ש:

שו"ת הריב"ש סימן רכח

תשובה: נראה, שבכל התורה כלה שליח עושה שליח, אע"ג דלא פירש לו הבעל דבר, במידי דליכא קפידא ולא הוה מילי. דכיון דאית לן הכי בגרושין, כדנפקא לן בפ' האיש מקדש (מ"א): ושלחה, מלמד שהשליח עושה שליח, הכי נמי אמרינן במילי אחריני, משום דילפינן מגרושין. ואע"ג דכי בעינן למילף התם קדושין מגרושין, פרכינן: מה לגרושין שכן ישנן בעל כרחיה! וכן כי בעינן למילף תרומה מגרושין, פרכינן: מה לגרושין שכן חול! ⁴ היינו למילף עקר שליחות מהתם, שיהא אפשר לעשותו ע"י שליח; אבל בתר דאית לן דבכל התורה כלה שלוחו של אדם כמותו, שפיר ילפינן מגרושין, שהשליח עושה שליח, ולא פרכינן דגלווי מלתא בעלמא הוא ⁵. ועוד י"ל בדרך אחרת, דכי ילפינן (שם/קדושין/ מ"ב): שלוחו של אדם כמותו, מדכתיב בפסח: ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, כמותו ממש ילפינן; שהרי קרא השליח בשם כל הקהל, וא"כ השליח כבעלים לגמרי. ובגרושין, דלא קרא השליח בשם הבעל, אלא שריבה הכתוב מושלח שהבעל יכול לגרש ע"י שליח ⁶, איצטריך רבויא אחרינא לומר שהשליח עושה שליח. והשתא לא אצטריך לרבויא בגרושין שהשליח השני יוכל לעשות שליח שלישי, ואע"פ שהדין כן, כדאיתא בפרק כל הגט (כ"ט:), משום דכיון דשלוחו של אדם כמותו לגמרי, כדנפקא לן מפסח, הרי גם השליח ה' יהיה כמו השליח הראשון לגמרי, ויכול למנות גם הוא שליח ג' וכן לעולם. ומדגלי קרא בגרושין, שהשליח עושה שליח, גם השליח השני עושה שליח ג', בגרושין כמו בפסח, ולא פרכינן: מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח, או: שכן ישנם במחשבה, דגלווי מילתא בעלמא הוא. וכיון דנפיק לן מפסח וגרושין שליחות בכל התורה כלה, אית לן שהוא כמותו לגמרי, והשליח ראשון עושה שליח שני, ושני שלישי, וכן לעולם, במידי דליכא קפידא, אע"פ שלא פירשו הבעלים לשליח ראשון שיוכל למנות אחר תחתיו

שליח פלוגתא דר' יונתן ור' אישיה דתניא כו' - וא"ת היכי מדמה שאילה בבעלים לנדרים דהא שום דרשא איכא לרבי אישיה דלא הוי שליח כמותו דבעלמא לא פליגי וי"ל דטעמא דרבי אישיה התם משום דכתיב תרי זימני אישיה יקימנו ואישיה יפרנו למעוטי שלוחו וה"נ כתיב בעליו תרי זימני אי נמי משום דלשון בעליו ואישות משמע ליה הוא דוקא ולא שלוחו.

Our שליח can also be understood as NEVER questioning the ability of שלוחו של אדם כמותו to create a שליח that is נחשב כגוף הבעלים still it may not be enough to מגדיר the שליח as a דבר .

אבני מילואים סימן לה
 [א] השליח נעשה עד. - בפ"ב דקידושין (דף מ"ג) דבי ר' שילא אמרי אין שליח נעשה עד כיון (דאמרי שליח) [דאמר מר שלוחו] של אדם כמותו ה"ל כגוף ע"ש.

ואיכא למידק כי ה"ל כגופי מאי הוי הא בע"ד גופי' היכא דנסתלק מגרמת ממון יכול להעיד כדאמרינן [ב"ב מב, ב] השותפין מעדיין זה לזה וכן אמרו [קידושין עג, ב] נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי ואפי' אין מקחו בידו ה"ל עד לחיבו שבועה וכמבואר רפ"ק דמציעא [ב, ב] גבי ולחזי זוזי ממאן נקט בתוס' שם [ד"ה ולחזי] וא"כ ה"נ נהי דה"ל כגופי' כיון דאין בו נגיעת ממון למה לא יוכל להעיד ומ"ש ממוכר דנמי בשעת מעשה המכירה ה"ל בעל דבר וכן בשותפין וכל שנסתלקו מנגיעת ממון מעיד וצ"ע. שוב ראיתי בתשובת הריב"ש סי' פ"ג שכתב וז"ל ואם השליח אומר קדשתיה למשלח והיא אומרת לא נתקדשתי הנה המשלח אסור בקרובותי מפני דברי השליח שהוא כמותו כו' ואע"פ שאין השליח כבעל דבר לגמרי דהא איפסקא הלכתא בפ' האיש מקדש שהשליח נעשה עד והאומר לשנים צאו וקדשו לי אשה הן הן שלוחיו הן הן עדיי היינו משום דאינו נוגע בדבר ואין לו הנאה בעדות זו אבל מכל מקום הרי הוא כמותו בכל ענייני השליחות ולזה היה דעת מי שסובר שאין השליח נעשה עד לומר שהוא כבעל דבר לגמרי אע"פ שאין נוגע בדבר ובוזה לא נפסקה הלכה כמותו אמנם כל מה שהשליח אומר בענין השליחות הרי הוא כאלו אמרו המשלח עכ"ל.

ומבואר דהיינו באמת טעמא דאין הלכה כמותו דר' שילא ומשום דאף ע"ג דכגופיה הוא כיון שאינו נוגע בדבר הרי הוא עד ור' שילא סובר דכיון דכגופיה הוא אע"פ שאינו נוגע אינו עד וא"כ הך דבעל המקח נאמן וכן הך בשותפין מעדיין אע"ג דה"ל בע"ד אלא משום דאינו נוגע הוא לפי הלכתא דקי"ל שליח נעשה עד

⁴ I.e. How can גירושין serve as a model for כלה ?
⁵ A "technical" answer, ultimately we see that גירושין is not so unique and we can learn general הלכות from it.
⁶ I.e. שליחות as a general concept can be derived from גירושין, כמותו, is derived from פסח. Therefore by רבויא אחרינא לומר שהשליח עושה שליח גירושין need

תוספות רי"ד מסכת קידושין דף מב עמוד ב

יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה יועיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה בעבורי הנח תפילין בעבורי. ולא מילתא היא שהמצוה שחייבו המקום לעשות בגופו האיך יפטר הוא על ידי שלוחו והוא לא יעשה כלום בודאי בגירושין ובקדושין מהני כי הוא המגרש ולא השליח שמה כתב בגט אלא פלוני פטרית פלונית וכן נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו והיא אשתו וכן בתרומה הוא נותן התרומה מפירותיו וכן בפסח הוא אוכלו ועל שמו ישחט ויזרק הדם אבל בסוכה הכי נמי יכול לומר לשליחו עשה לי סוכה והוא יושב בה אבל אם ישב בה חבירו לא קיים הוא כלום וכן לולב וציצית וכל המצות:

The "usual" explanation: פעולה vs תוצאה

שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קכח

תנן האיש מקדש בו ובשלוחו..... מאי שנא הפרשת חלה שיכול לקיים מצותו ע"י שליח מכל המצות תפילין וציצית סוכה ולולב ואכילת מצה? ושמא שחיטה והפרשת חלה אין מצוותן אלא שתתקן העיסה מדכתיב גבי תרומה גם אתם אשמעינן שעיקר מצותה רק לתקן העיסה וליתן חלה לכהן. וכן שישחט הנשחט וכן קידושין עיקר המצוה שתהא לו אשה מקודשת. וכן בגירושין ובהפרשת תרומה ושחיטת קדשים ובקביעת מזוזה ועשיית מעקה. אבל בתפילין וציצית ואכילת מצה וסוכה ולולב אין שייך שליחות. אכן צריך ליתן טעם מאי שנא חליצה דלא איפשר לקיומה ע"י שליח מגט. ושמא דבעינן חליצה דומיא דייבום. או שמא דכתיב וחלצה נעלו מעל רגלו..... וכן יהא גם במילה שאפילו האב אומן יכול לכתחלה לומר לאחר למול. ואעפ"י שבמילה אין המוהל נהנה גם אבי הבן אינו נהנה והרי הם שוים ובכל אלה יוכל השליח לברך

ספר קובץ שיעורים כתובות

(רנג) עוד כתב שם כלל בדיני שליחות במצוות, דגבי הפרשת תרומה שייך שליחות, משום דהמצווה היא שתתקן העיסה, וכן גבי שחיטת קדשים שישחט הנשחט, וכן קדושין שתהא אשה מקודשת, וכן בגירושין וקביעת מזוזה ועשיית מעקה, אבל בתפילין וציצית ואכילת מצה וסוכה ולולב לא שייך שליחות, וביאור דבריו דישנן שני מיני מצוות, א) היכא דעיקר המצוה היא תוצאות המעשה, ובזה שייך שליחות. ב) היכא דהעשיה בעצמה היא גוף המצוה לא מהני שליחות, ולפי"ז גם בעבירה יש לחלק כן, דלא איצטריך קרא למעוטי דאין שליח לדבר עבירה אלא היכא דקפידת האיסור היא על תוצאות המעשה, כמו בצא והרוג את הנפש, בזה שייך שליחות אי לאו מיעוטא דקרא, אבל בעבירה שהמעשה בעצמה אסורה ולא תוצאות המעשה, לא שייך דין שליח גם בלאו קרא:

An alternative approach:

מעמד vs מעשה

קצות החושן חושן משפט סימן קפב ס"ק א

..... והנראה לענ"ד בזה כיון דשליח של אדם כמותו לא אמרינן אלא במידי דעשיה דאז הו"ל מעשה שלוחו כמותו, אבל במידי דליכא עשיה לא אמרינן שליח של אדם כמותו, וכמ"ש הרא"ש בפירושו לנדרים דף ע"ב (ע"ב ד"ה והא) בהא דעושה שליח להפר נדרי אשתו דפריך בגמרא והא לא שמיע ליה וכתב שם ז"ל, שמיעת האפוטרופוס אינה כשמיעת הבעל ואע"פ שעשאו שליח להפר, דבמידי דממילא לא שייך מינוי שליחות עכ"ל. ומש"ה בפסח וקידושין וגירושין הו"ל מעשה שליח כמותו וכאילו הוא בעצמו שחט הפסח, וכן בקידושין וגירושין כאילו הבעל עצמו נתן הקידושין או הגירושין, וכן למ"ד יש שליח לדבר עבירה דהוא במידי דמעשה ושייך מינוי שליחות, אבל בתפילין כשהשליח מניח התפילין הנחה זו שהיא עשיה חשוב כאילו המשלח עשה הנחה זו, אבל אכתי לא הניח התפילין על ראשו אלא על ראש שלוחו דאין גוף השליח כגוף המשלח כיון דבמידי דממילא לא שייך מינוי שליחות. ומש"ה בציצית ותפילין וסוכה נהי דהו"ל עשיית השליח כעשיית המשלח, כיון דגוף שלוחו לא הוי כגופו לא עשה המעשה בגופו אלא בגוף שלוחו, אבל בפסח וקידושין

וגירושין, שחיתת הפסח ומעשה קידושין וגירושין דהו"ל כאילו עשה הוא, הרי נגמר המעשה, ודו"ק ותשכה דהכי הוא ברירא דהך מלתא

At this point might even apply our חקירה - Is שליחות⁷ or התגלמות התייחסות⁷ -

A 3rd approach:

ספר קובץ הערות - סימן עו

(ז) ונראה דיש שני מיני שליחות:⁸

(א) היכא דבלא השליחות אין המעשה כלום, כמו בשליח לגרש, דאין אדם מגרש אשת חבירו, או בשליח למכור, דאין אדם מוכר דבר שאינו שלו בלא שליחות. (ב) היכא דגוף המעשה א"צ שליחות, כגון בשליחות לדבר עבירה, דהשליחות היא לענין שתהא המעשה נחשבת על המשלח. ובאופן הראשון, דבלא שליחות לא חלה המעשה כלל, דדוקא הבעלים יש להן הכח לפעול חלות הדין ולא אחר, אלא דכשהוא עושה שליח, הוא מוסר כחו להשליח

⁷ In the sense that שליחות implies that the תוצאה is applied to the משלח NOT theעולה. But see:

אור שמח הלכות שלוחין ושותפין פרק א
אמנם העיקר כתירוץ התוס' רי"ד, וכוונתו, דמכוון המצוה יתיחס אל גופו, כמו גיטין וקדושין, שמגרש פלוני ע"י שליח, ובגט נכתב שמו של המשלח, וכן בקדושין הכסף של המשלח, ולו מתקדשת, וכן עשיית סוכה שיושב המשלח בה, וכיו"ב, אבל לא היכא שהמעשה המרכזי התכליתי יהיה אך לשליח, כמו אם יאכל חבירו מצה או יניח תפלין, ורק חסר עוד גדר בזה, והוא דבמצות כוונת תורה שיאכלו כל ישראל פסח או מצה ומרור וכיו"ב, א"כ אם יאכל אחד עבור חבירו הלא ימלא אחד כריסו עבור כל העולם, ויתבטל מכוון התורה שכל ישראל יאכלו בעצמם, וכן סוכה, שהמכוון שכל ישראל ישבו בסוכות ולא אחד עבור כולם, רק באופן שהענין הוא של חבירו, שפסחו נשחט לשמו, והוא אוכל, וכן קדושין לשמו נתקדשה פלונית, וכל ישראל יהיו להן ג"כ נשים, אמנם ברציחה וחלב וערוה צריך לחפש טעמים לשלול השליחות, משום דמכוון התורה שכל ישראל לא יאכלו חלב וכל ישראל לא יבעלו ערוה, והנפש לא יהרג, א"כ אם עושה זה נגד מכוון התורה ע"י חבירו, הרי עבר על ידי סיבה על מכוון התורה, דהנפש נרצח והערוה נבעלה והחלב נאכל, לכן סד"א דיש שליח לדבר עבירה, וכן לשמאי ברציחה, ודוק כי זה האמת בס"ד:

For a position seemingly diametrically opposite of the תוספות רי"ד see:

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קפב
מיהו האי גופי' טעמא בעי מ"ט מצות שבגופו לא סגי בשליח, ומה בין שחיתת פסח למצות שופר. ובאמת ראי' דשופר ערבא צריך, דתינה לשיטת הסוברים דעיקור מצוה היא השמיעה ומשו"ה מברכים לשמוע ולא לתקוע א"כ הרי קמן דכל אחד צריך לשמוע ואינו יוצא שאחד ישמע בשביל כולן, וגם זה יש לדחות דכיון דאינו אלא שמיעה ולא מעשה אין כח למוסרו לשליח כמו שהסביר הר"ן פרק התקבל [ס"ו ע"ב ד"ה מילי] גבי מילי לא מימסרי, ומכ"ש למ"ד בשופר עיקור המצוה היא התקיעה ונפקא מדכתיב והעברת והרי קמן שאחד תוקע בשביל כולן ואע"ג דהוה מצוה בגופו. ומה שהקשה מתפילין, מאן לימא לן דהתם נמי לאו מוקשרתם דפרשה שניה נפקא לן דנמסר בסגול שיהי' קשירה לכל אחד, ואי לא קרא הוי סגי בקשירה אחת לכולן, וכן משמע ממ"ש תוס' [מ"א ע"ב הנ"ל ד"ה ולקחתם] מסוכה דכתיב כל האזרח משמע דאי לאו קרא הוה אמינא אחד יושב בשביל כולם, וחליצה נמי כתיב קרא ואמרו לו והיכא דגלי גלי. ובגוף ענין החליצה כתובות ע"ד ע"א דלא מהני שליח, נראה לי היינו טעמא משום דייבום אינו אלא בביאה ולא שייך שליחות בביאה, משו"ה החליצה שהיא במקום הייבום אי אפשר ע"י שליח, אבל בדוכתי אחרניי מנ"ל. וצ"ע...

⁸ See similarly שער יושר שער ז פרק ז וה-

2 Models Of שליחות

בעלות – Empowerment

- מסירת כח
- oriented חלות
- Provides דעת { Capacity to effect a status transformation}
- שליח requires דעת but not necessarily “Affinity” to the משלח - a “בעל” can transfer his entitlement to whomever he wishes
- Relatively independent in activities- שינוי קל allowed
- של easy, even ביטול בפניו

Acting on the “Authority of” the ממכות -משלח

בעלים – Instrumental Representation

- ידה אריכתא – “ Extension-Tool-Arrow-Robot”
- התייחסות – oriented מעשה
- Provides הסכמה or כונה
- דעת NOT
- שליח doesn’t necessarily require דעת but may require “Affinity” to the משלח
- שינוי קל- Dependent- prohibited –an ‘instrument’ of the משלח
- בפניו ביטול hard, only

Acting “As” the משלח

What is the relationship between these 2 forms of שליחות?

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עד עמוד א

מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן? מתנאי בני גד ובני ראובן, תנאה דאפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם - הוי תנאיה תנאה, דלא אפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם - לא הוי תנאה.

תוספות מסכת כתובות דף עד עמוד א

תנאי דאפשר לקיומיה ע"י שליח כו' - וא"ת ומה סברא יש כאן דלא גמרינן מהתם אלא לענין מה שהוא סברא דהא לא ילפינן מהתם דלא מהני תנאי אלא בנתינת קרקע וי"ל דהיינו טעמא דהואיל והמעשה כל כך בידו שיכול לקיימו ע"י שליח סברא הוא שיהא כמו כן בידו לשוויי ביה תנאה אבל חליצה שאין בידו לקיימה ע"י שליח לא הוי בידו נמי למירמי ביה תנאה ואפילו לא יתקיים התנאי יהיה המעשה קיים ומשום הך סברא מודו כ"ע דבעינן שאפשר לקיימו ע"י שליח דומיא דבני גד ובני ראובן אבל לענין תנאי כפול ולעניין תנאי ומעשה כב' דברים משמע במי שאחזו (גיטין עה.) דדוקא רבי מאיר אית ליה ולא רבנן דלענין זה אין סברא כל כך לתמוד משם.....

חדושי הגר"ח הלוי - הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה טז⁹

.....ולפ"ז צ"ע בחליצה, כיון דחזינן דפליגי תנאי ביבמות דף ק"ה ע"ב בקטנה שחלצה אם חליצתה חליצה אם לא, ובחרש וחרשת מבואר בגמ' דף ק"ד שם דלכו"ע הוא חליצתן חליצה אם לא משום טעמא דלאו בני קריאה נינהו, וקשה דתיפוק לן דבלאו הכי חרש שוטה וקטן לאו בני דעה נינהו, וחליצה צריכה דעת כמבואר בסוגיא דיבמות דף ק"ו דחלוץ לה ובכך אתה כונסה לא היא חליצה ולא כלום, וכבר הקשו זאת בתוס' בדף ק"ד שם, ותירצו דאירי בשבית דין עומדים על גבן ומורים להם לעשות חליצה כתקנה, דהכי אמרינן ג"כ בגיטין דף כ"ב [ע"ב] דחרש שוטה וקטן שכתבו גט וגדול עומד על גבן דכשר וחשוב לשמה, וצ"ע דמאי שנא מגירושין וקידושין עצמן דלא מהני בהו גדול עומד על גבן, וכדתנן ביבמות ריש פרק חרש [ק"ב ע"ב] דכנסה כשהוא פקח ונתחרש לא יוציא עולמית, וכן לגבי קידושין, דאיתא בגיטין דף פ"ה [ע"א] בעא מינ"ה רבא מר"נ חוץ מקדושי קטן מהו מי אמרינן השתא מיהא לאו בר הויה הוא או דלמא אתי לכלל הויה, הרי להדיא דבעודו קטן מיהת לאו בר הויה הוא כלל, ולא מהניא מה שאחרים עומדים על גבן, ומאי שנא חליצה ולשמה דמהניא בהו אחרים עומדים על גבן:

ונראה מוכרח מזה, דחלוק דין גירושין וקידושין מדין חליצה ולשמה, דבגירושין וקידושין צריך דעת בעלים על עצם הגירושין והקידושין, ומשום דעיקר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים, והם האוסרים והם המתירים, ועל כן צריך דעתם, ולא מהניא מה שאחרים מלמדין אותן, כיון דהם בעצמן לאו בני דעה נינהו, משא"כ בחליצה ולשמה, אין בהם דין דעת בעלים, ורק כוונה הוא דבעינן על עצם מעשה החליצה, והפטור ממילא בא מדין תורה, וזהו שהביאו התוס' דהיכא דאין צריך רק כוונה לחוד מהני מה שאחרים מורים אותם, וכמו דמהני לאשוויי לשמה, ושם ג"כ לא בעינן רק כוונה לחוד:¹⁰.....

9

רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה טז

חלצה בלילה, או שחלצה בפני שנים, או בפני שלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, או שהיה המנעל קשור למעלה מן הארכובה, או שהתיר הוא ושמטה היא, או שהתירה היא ושמט הוא, או שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא, או שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא, וכן קטנה שחלצה לגדול, חליצתה פסולה. וכן אם חלצה בפני יחיד ואפילו בינו לבינה ובלילה הרי זו חליצה פסולה, אבל חרש שוטה וקטן שחלצו וכל החולץ למי שהיא פטורה מן החליצה ומן היבום אינה חליצה.

¹⁰ The idea that the issue in חליצה is only the need for כוונה not דעת is מדויק in the wording of the רמב"ם:

רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה כד

חליצה מוטעת פסולה, כיצד כגון שאמרו לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה, או שאמרו לו חלוץ לה שזו מצוה היא ואינה מפסדת עליך כלום ואם רצית אחר כך ליבם תיבם וכיוצא בדברים אלו, אבל אם הטעוהו ואמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז או על תנאי כך וכך אע"פ שלא נתנה ולא נתקיים התנאי חליצתה כשרה שהרי נתכוון לחלוץ לה.

חליות – Status Transformations

כח האדם

- ❖ **Driven דעת** [מעשה as a “mere” “symbol-catalyst-concretizer”]
- ❖ Requires **דעת**
- ❖ **דן**
- ❖ **אדם** as creator and controller of the process (בעלות)
- ❖ Examples: קידושין ; גירושין ; קנינים

כח המעשה

- ❖ **Driven מעשה**
- ❖ Requires **כונה** (or at most **הסכמה**) not דעת
- ❖ **מציאות** creating
- ❖ **אדם** as a technicality in the process [“cog”]
- ❖ Examples: קידושי ביאה ; חליצה ; שחיטה

ספר קובץ הערות - סימן עו

.....(ב) והנה בכל הדברים הנעשים ע"י האדם ישנם שני אופנים: א) היכא דחלות הדין נעשה מכח האדם, כמו בכל הקנינים ובקידושין וגירושין, שהאדם הוא הפועל את חלות הדין. ב) היכא שהמעשה בעצמה, בלא כח האדם, פועלת את חלות הדין, כמו בשחיטה דמתרת, אף דבעינן כח גברא, מ"מ האדם אינו המתיר, אלא השחיטה עצמה מתרת, אם נעשית כהלכתה. ונפק"מ טובא משני האופנים האלו, דבמקום שהאדם הוא האוסר או המתיר, יש בידו להטיל תנאי, שמקדש או מגרש או מוכר על תנאי כך וכך, שאם יתקיים התנאי יחולו הקידושין והגירושין, ואם לאו לא יחולו, דחלות הדין נעשית ע"י רצונו, אבל השוחט בהמה, לא יוכל להטיל תנאי ולומר אם יתקיים התנאי תהא הבהמה ניתרת ואם לא יתקיים התנאי לא תהא ניתרת, דלאו בדידיה תליא מילתא, דהשחיטה בעצמה מתרת, ואין האדם המתיר. ומשו"ה לא מהני שליחות בחליצה, כיון דאין היבם המתיר. ומה"ט גופא לא מהני תנאי בחליצה, דלאו כל כמיניה להטיל תנאי בהיתר הנעשה ממילא ע"י המעשה, ולא מכחו. וא"כ גם שו"ר, אינו מועיל מה"ט גופא. ותו ל"ק משחיטת קדשים, דגם שם השחיטה בעצמה מתרת ולא שייך תנאי. והא דמהני שליחות בשחיטת קדשים [קידושין מ"א ע"ב], צ"ל דלהכשר השחיטה לא בעינן שליחות, וגם בלא שליחות השחיטה כשרה - וכן משמע בפסחים (ע"א ע"ב) במשנה, תאמר בפסח שאין לו קצבה, עיי"ש בפירש"י [ד"ה תאמר] (אלא שאין זה ברור, עיין ברשב"א ור"ן [נדרים ל"ו ע"א] גבי הא דפריך מכהנים שפיגלו) - ואין צריך להשליחות אלא שתהא המעשה נחשבת על המשלח, אבל אין השליחות להתיר כמו בשליחות דגירושין, ומשו"ה לא מהני בה תנאי, כמו בחליצה, דכיון דהיתר חל מאליו, לא שייך להטיל תנאי בחלות ההיתר:

ג"רר על הש"ס "סטנסיל" הוספות

הא דל"מ שליחות במצוה דכל מאי דמהני שליחות הוא רק כשהמשלח בעלים על דבר השליחות, וכל מקור הדין לשל שליחות הוא מגיטין וקידושין ותרומה דשם הוא בעלים על דבר השליחות, וכמו שמצינו מילתא

דליתא בתנאי ליתא בשליחות דכשאינו יכול להתנות ראייה שהוא לא בעלים על הדבר. וע"כ במצות שאינו בעלים ל"מ שליחות.¹¹

"Track A"

Empowerment – בעלות

- **מסירת כח** – Authority Transfer
- **oriented חלות**
- Provides **דעת** { Capacity to effect a status transformation}
- **משלח** requires **דעת** but not necessarily "Affinity" to the **שליח**
- Relatively independent in activities- **קל-שינוי** allowed
- **שלא בפניו** easy, even **ביטול**

Acting on the "Authority of" the **משלח** a

AND [Subordinately]

"Track B"

Instrumental Representation – בעלים

- **ידה אריכתא** – " Extension-Tool-Arrow-Robot"
- **התייחסות** – oriented **מעשה**
- Provides **כונה** or **הסכמה** NOT **דעת**
- **שליח** doesn't necessarily require **דעת** but may require "Affinity" to the **משלח**
- **משלח** of the **שינוי קל**-Dependent prohibited –an 'instrument' of the **משלח**
- **בפניו** hard, only **ביטול**

Acting "As" the **משלח**

¹¹ The גר"ח deals with the obvious question as to why the גמרא even discusses the possibility of whether יש שליח לדבר עבירה , according to the גר"ח's theory of שליחות it would be impossible to even discuss the relevance of שליחות by an עבירה . The גר"ח answers:

והא דאיתא בשמאי הזקן דמהני שליחות לדבר עבירה אף דאינו בעלים ונראה דזה נתחדש בפסוק דאותו הרגת בחרב בני עמון [Also the גר"ח can accept the approach of the ר"א as cited in the קצות as to why שליחות is inoperative i.e. even though הפרה = a process כה האדם and "track B" operates still it doesn't cover מדי דממילא]

Working with our assumption that the approach of the גר"ח best captures the actual opinion of the ר"ד , we now understand better the לשון of the ר"ד - **וכל המצות** - ר"ד.

As an aside, a completely תוצאה related process – which could be accomplished by a 3rd party would not imply the existence of שליחות , which is only applicable to כה האדם processes. The "sign" of this would be whether it can be done by a גוי :

ספר מחנה אפרים - הלכות שלוחין ושותפין - סימן יא

.....כמ"ש הרב בכנסת הגדולה משם רבותיו ז"ל דעשיית מעקה וכיוצא דלא בעינן שליחות אין ב"ה מברך עליו אלא האומן המתקן אותו מברך דכיון דלא בעינן שליחות בכה"ג אינו חשיב עושה המצוה אלא המתקן אותו שולחן ערוך יורה דעה הלכות הכשר וטבילת כלים סימן קכ סעיף טו אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים, עלתה להם טבילה. (אבל אינו נאמן על הטבילה) (ד"ע).

בעלות as a manifestation of שליחות

only תוצאה
Result without
בעלות or חלות
Example:
מעקה (parapet),
Tevilas keilim
-שליחות
Irrelevant

Related Halachik Process בעלות

כח האדם

אדם as creator and controller of the process

Operates שליחות

2 Tracks simultaneously

שתי דינים
שלוחו כמותו

TRACK A-

– Empowerment בעלות

– Authority Transfer מסירת כח

oriented חלות

TRACK B-

Subordinate to Track A

– instrumental representation בעלים

– “ Extension-Tool-Arrow- ידה אריכתא Robot”

– התייחסות oriented מעשה

Non - processes בעלות

חליות driven כח המעשה Non – חלות

Example:

חליצה

Example:

תפילין

שליחות No

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א
שליחות מנלן? דתניא: [דברים כד] ושלח - מלמד שהוא עושה שליח, ושלחה - מלמד שהיא עושה שליח,
ושלח ושלחה - מלמד שהשליח עושה שליח.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד ב
מנין ששלוחו של אדם כמותו? שנאמר: [שמות יב] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים, וכי כל
הקהל כולן שוחטין? והלא אינו שוחט אלא אחד! אלא מכאן, ששלוחו של אדם כמותו.¹²

¹² Clearly the מהלך offered now best fits the ריב"ש cited earlier. So too can the מחלוקת between the רמב"ם and regarding טור be explained in our terms.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד ב

נכתוב רחמנא בקדשים, וניתי הנך וניגמרו מיניה! משום דאיכא למפרך: מה לקדשים שכן רוב מעשיהן ע"י שליח. חדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתי! הי תיתי? לא נכתוב רחמנא בקדשים ותיתי מהנך! מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים. לא נכתוב רחמנא בגירושין ותיתי מהנך! מה להנך שכן ישנן במחשבה

רש"י מסכת קידושין דף מא עמוד ב

שכן ישנן במחשבה - קדשים נמי איתנהו במחשבה (וכן נמי פסול קדשים ופיגול ע"י מחשבה הם באים) גמר בלבו לומר שור זה עולה הרי הוא עולה כדתני' בשבועות בפ"ג (דף כו:): מוצא שפתיך אין לי אלא שהוציא בשפתיו גמר בלבו מנין ת"ל כל נדיב לב עולות.¹³

שו"ת עונג יום טוב סימן קיג

.....דהא דאמרינן ששא"כ אין הכוונה שמחשבין ממש לכל הפרטים כאלו המשלח עשה דבר זה וגופו כגופו רק ששלוחו יש לו כח לעשות דבר זה כמו המשלח. וזה גדר כחו של שליחות להיות כח להשליח לעשות הדבר כמו המשלח. ולא מבעי לדעת הר"מ ז"ל (בפ"ב מהל"ג גרושין) שכתב שאם הבעל עשה שליח לגרש ונעשה הבעל שוטה קודם שגירשה השליח דהגט כשר מה"ת ומדרבנן בעלמא פסול שלא יאמרו שוטה בר גירושין הוא דודאי מוכח מזה שאין גדר השליחות להחשב כאלו הוא עושה בגופו דהא כיון שנשתטה הרי אין בכחו לגרש. רק כיון שמסר לו כחו יכול השליח לגרש אף שהבעל אינו יכול לגרש כעת אלא אפילו לדעת הטור (בסימן קמ"א) שפסק דהגט בטל מה"ת בנשתטה הבעל קודם גירושין היינו נמי משום דסובר דכיון דנשתטה פסק כחו מלגרש וגם שלוחו אינו יכול לגרש. ולא משום דסובר דגדר שליחות הוא שגופו של שליח נחשב לגופו של משלח.

¹³ We see clearly that the גמרא recognizes that when dealing with שליחות by קדשים which is a process - it presupposes that שחיטת קדשים must be part of a larger category of "קדשים" that is a מה להנך שכן ישנן = כח האדם process [with הקדשה and הבאה components] – therefore the גמרא can state: ישנן במחשבה. Also only by postulating a "unitary" theory of שליחות does the גמרא's application of דינים from one area to another [i.e. תרומה, גרושין, קדשים, שחיטת] makes sense.